

ETÄLAMAUTTIMELLE ALTISTUMISEN MERKITYS KÄYTTÄJÄNSÄ KANNALTA

Akseli Syrjälä

6/2020

ESIPUHE

Haluan kiittää tässä esipuheessa opinnäytetyöni tekemisen mahdollistaneita tahoja. Ensimmäiseksi haluan kiittää kaikkia kolmea kyselylomakkeeseen vastannutta voimankäytönkouluttajaa, sillä he olivat tehdyn tutkimuksen perusta. Seuraavaksi haluan kiittää tämän opinnäytetyön ohjaajina toimineita Ilkka Lukkaria ja Esa Vuorista. Viimeisenä haluan vielä kiittää Poliisiammattikorkeakoulun kirjastoa, joka auttoi minua keräämään tarvittavan materiaalin tätä opinnäytetyötä varten.

18.5.2020 Akseli Syrjälä

Tiivistelmä

Tekijä Akseli Syrjälä	Tutkinto Poliisi (AMK)
Julkaisun nimi Etälamauttimelle altistumisen merkitys käyttäjänsä kannalta	Julkisuusaste Julkinen
Ohjaaja Ilkka Lukkari ja Esa Vuorinen	Opinnäytetyön muoto Tutkimuksellinen opinnäytetyö
Tiivistelmä <p>Tässä tutkimuksellisessa opinnäytetyössä tutkitaan etälamauttimelle altistumisen merkitystä etälamauttimen käyttäjän näkökulmasta. Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää etälamauttimelle altistumisen hyötyjä ja haittoja sekä tarpeellisuutta ja vaikutusta käyttäjän kannalta. Työssä yritetään löytää vastausta siihen, että onko etälamauttimelle altistuminen merkityksellistä käyttäjän kannalta. Lisäksi pohditaan sitä, että tuoko altistuminen jotakin lisäarvoa etälamauttimen käyttäjälle. Tutkimuksen yhtenä tarkoituksena on myös selvittää, että voiko altistuminen vaikuttaa päätökseen etälamauttimen käytöstä. Työ on kohdennettu etälamauttimeen liittyvään koulutukseen.</p> <p>Tutkimus on toteutettu laadullisena kyselytutkimuksena, jossa kolmelle poliisissa toimivalle voimankäytönkouluttajalle lähetettiin kyselylomake. Näistä kyselylomakkeiden vastauksista muodostuu pohja työn tutkimukselle ja vastaajat esiintyvät opinnäytetyössä anonymisti.</p> <p>Keskeistä on tutkimustulosten perusteella se, että etälamauttimelle altistuminen opettaa käyttäjää etälamauttimen vaikutusmekanismista ja toiminnasta. Se, että etälamauttimen käyttäjä itse tietää, miltä etälamauttimen vaikutukset tuntuvat, voi auttaa etälamauttimen käytön tarpeellisuuden ja puolustettavuuden arvioinnissa. Altistumisesta voi aiheutua vammoja ja jälkioireita, jotka ovat kuitenkin minimoitavissa hyvällä suunnittelulla ja lihasten huolellisella lämmittelyllä. Altistuminen etälamauttimelle on saatujen tutkimustulosten perusteella suositeltavaa. Kaksi voimankäytönkouluttajaa oli sitä mieltä, että altistumisen tulee perustua vapaaehtoisuuteen. Yhden kyselytutkimukseen osallistuneen mielestä etälamauttimelle altistumisen käyttäjäkoulutuksessa tulisi olla pakollista kosketustoiminnolla. Kaikki kyselytutkimukseen osallistuneet olivat yksimielisiä siitä, että etälamauttimelle altistumisella voi olla vaikutusta etälamauttimen käyttöpäätökseen työtehtävällä.</p>	
Sivumäärä 30+1 liite	Tarkastuskuukausi ja -vuosi Kesäkuu 2020
Avainsanat etälamautin, voimankäyttö, altistuminen, käyttäjäkoulutus, voimankäytönkouluttaja, kvalitatiivinen tutkimus, kyselytutkimus	

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	2
1.1	Johdatus aiheeseen.....	2
1.2	Työn merkitys ja tavoitteet.....	2
2	POLIISIN VOIMANKÄYTTÖ JA SEN LAKIPOHJA	4
2.1	Mitä voimankäyttö on?	4
2.2	Mitä laissa on säädetty Suomen poliisin voimankäytöstä.....	4
2.3	Poliisin käyttämät voimankäyttö- ja suojavaalineet.....	6
2.4	Poliisien voimankäytönkoulutus.....	6
3	ETÄLAMAUTIN JA SEN TOIMINTA	8
3.1	Yhdysvallat – Etälamauttimien luvattu maa	8
3.2	Etälamautin rantautuu Suomeen.....	9
3.3	Tarkempi katsaus nykyisten etälamauttimien toimintaan ja vaikutuksiin	10
3.4	Etälamauttimen fysiologiset haitat	11
3.5	Taser Internationalin kannanotto altistumiseen käyttäjäkoulutuksissa.....	13
4	OPINNÄYTETYÖN TEORIAA	15
4.1	Kvalitatiivinen tutkimus.....	15
4.2	Laadullisen aineiston tulkinta.....	15
4.3	Kyselytutkimus.....	16
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	18
6	TUTKIMUSTULOKSET	20
6.1	Tutkimustulosten tulkinta.....	20
6.1.1	Kouluttaja A:n vastaukset.....	20
6.1.2	Kouluttaja B:n vastaukset	21
6.1.3	Kouluttaja C:n vastaukset	22
6.2	Vastausten yhtäläisyydet ja eroavaisuudet.....	23
6.3	Tutkimuksen yhteenveto etälamauttimelle altistumisen hyödyistä ja haitoista ...	25
7	POHDINTA.....	26
7.1	Omat kokemukset etälamauttimelle altistumisesta.....	27
7.2	Ideoita mahdolliseen jatkotutkimukseen liittyen.....	28
	LÄHTEET	29
	LIITE	

1 JOHDANTO

1.1 Johdatus aiheeseen

Etälamautin on yleistynyt voimankäyttövälineenä Suomessa runsaasti ja sen voikin jo huomata monen suomalaisen poliisin varustuksessa. Tämä keltainen ja käsiasetta muistuttava väline saattaa aiheuttaa usein pelkoa ja kunnioitusta ihmisissä. Ehkä ihan syystäkin, sillä etälamauttimelle altistuminen voi olla kokemus, jonka voi muistaa pitkään. Osa saattaaakin tietää sen verran etälamauttimesta, että sen toiminta perustuu sähköön, sillä onhan etälamauttimesta käytetty usein uutisissakin termiä sähkölamautin. Ihmisen kokemus sähköstä voi olla esimerkiksi metallista tai vaatteista saatu kivulias ja ärsyttävä sähköisku, jonka ei halua toistuvan. Internetissä on lisäksi nähtävillä monia suosittuja etälamauttimeen liittyviä videoita, joissa kyseisen välineen vaikutuksia kokeillaan. Usein nämä videot luovat katsojalle hyvinkin kivuliaan kuvan etälamauttimen vaikutuksista. Kaikki tämä tekee etälamauttimesta hyvinkin mielenkiintoisen välineen yleisön keskuudessa. Etälamauttimen käyttö ja kantaminen tuo mukanaan vastuuta ja vaatii asianmukaisen käyttäjäkoulutuksen.

Etälamauttimen käyttäjäkoulutuksissa on ollut tapana perehdyttää osallistujat välineeseen ja yksi keino tehdä tämä on ollut altistaa heidät etälamauttimelle. Minä itse osallistuin sellaiseen etälamauttimen käyttäjäkoulutukseen, jossa osallistuneita ei altistettu välineelle. Tämä sai minut pohtimaan etälamauttimelle altistumisen merkitystä ja sitä, että onko altistumisella vaikutusta etälamauttimen käyttäjiin. Tässä opinnäytetyössä tutkitaan sitä, että onko etälamauttimelle altistuminen merkityksellistä käyttäjän kannalta ja mitä vaikutusta altistumisella voi olla välineenkäyttäjälle tulevaisuudessa. Työssä haetaan vastauksia esimerkiksi altistumisen hyödyllisyyteen ja haitallisuuteen liittyen. Aiheeseen liittyen toteutettiin laadullinen tutkimus, jossa kolmelle voimankäyttöä kouluttavalle konstaapelille lähetettiin kyselylomake.

1.2 Työn merkitys ja tavoitteet

Sanalla ”merkitys” viitataan tässä opinnäytetyössä jonkin asian tuottamaan arvoon tai sisältöön. Tämä voi tarkoittaa esimerkiksi jonkin asian hyötyjä ja haittoja sekä tarpeellisuutta ja vaikutusta.

Tutkimusaihe on tärkeä, koska etälamautin ja sen myötä myös välineen käyttökerrat yleistyvät poliisissa koko ajan. Altistuminen on ollut ja on vieläkin joissain koulutuksissa osa etälamauttimen käyttäjäkoulutusta, joten sen konkreettista vaikutusta ja hyödyllisyyttä koulutettavien kannalta on aiheellista tutkia. Aihetta on myös hyödyllistä tutkia siksi, koska etälamautinta on alettu kouluttamaan vielä poliisikoulutusvaiheessa oleville nuoremmille konstaapeleille.

Työn kirjallisuuskattauksen tavoitteena on perehdyttää lukija lyhyesti poliisin voimankäyttöön ja etälamauttimen historiaan ja toimintaan. Tutkimuksen tarkoituksena on luoda kuva lukijalle siitä, että miten voimankäyttöön erikoistuneet ja etälamauttimen toimintaan perehtyneet henkilöt kokevat altistumisen osana etälamauttimen koulutusta.

Tutkimus toteutettiin laadullisena, sillä aiheesta haluttiin mahdollisimman laaja ja luotettava lopputulos. Määrällisellä tutkimuksella ei olisi päästy samaan päämäärään. Yksi tutkimuksen haaste on esimerkiksi se, että etälamauttimelle altistumiseen liittyvää lähdemateriaalia on vaikea löytää, joten toteutettu kyselytutkimus on tärkeässä roolissa osana kokonaisuutta. Tämä niukka määrä lähdemateriaalia on myös yksi syy siihen, että miksi kyselytutkimuksen vastaajiksi valittiin etälamauttimen toimintaan perehtyneitä henkilöitä.

Yksi työn hyvin olennainen tavoite on luoda siitä sellainen, että sitä voidaan hyödyntää jatkossa. Etälamauttimen käyttö täyttää useasti uutiskynnyksen, joten tämän takia etälamauttimeen liittyviä tutkimuksia tehdään luultavasti jatkossakin runsaasti. Tämän opinnäytetyön tutkiessa etälamauttimen käyttäjien altistumisen merkitystä ja tarpeellisuutta, tuo se uudenlaista näkökulmaa ja tutkimustulosta, mitä voidaan hyödyntää jatkotutkimuksissa. Tämän lisäksi etälamauttimen käyttäjäkoulutuksia on järjestetty ja tullaan järjestämään paljon tulevaisuudessakin, joten työn tutkimustuloksia voidaan myös hyödyntää etälamauttimeen liittyvissä koulutuksissa.

2 POLIISIN VOIMANKÄYTTÖ JA SEN LAKIPOHJA

2.1 Mitä voimankäyttö on?

Jotkut viranomaiset voivat joutua virkatehtävää suorittaessaan käyttämään keinoja, jotka täyttävät rikoksen tunnusmerkistön. Tämä koskee erityisesti sellaisia virkamiehiä, jotka kohtaavat työssään fyysistä vastarintaa. Tällaisia viranomaisia ovat esimerkiksi rajavartiolaitoksen virkamiehet, sotilaat ja poliisi. Voimankäyttö ja hätävarjelu eivät tarkoita samaa asiaa. Suurin ero on se, että voimankäytössä on kyse hyökkäyksellisestä toiminnasta, kun taas hätävarjelussa puolustuksellisesta. Voimakeinojen käytön on myös aina liityttävä johonkin erityisen tehtävän suorittamiseen. Voimankäytön oikeudellisten perusteiden on aina oikeusvaltiossa löydettävä laista, joten voimankäyttö ei voi olla mielivaltaista. (Terenius, 2007, 205-206.)

Voimakeinojen käytön tarkoituksena on turvata ja mahdollistaa tehtävän suorittaminen. Voimakeinojen käyttö on lain puitteissa toteutettuna oikeuttamisperuste, joka poistaa oikeudenvastaisuuden rikostunnusmerkistön mukaisilta teoilta. (Terenius, 2007, 198.)

Poliiseille annetaan joka maassa epätavallista toimivaltaa, jonka avulla heillä on oikeus puuttua ihmisten fyysiseen koskemattomuuteen ja pakottaa kuuliaisuuteen. Tämä voi johtaa siihen, että toimien kohteena olevalle henkilölle aiheutuu vakavia haittoja tai jopa kuolema. Suurimmassa osassa maita tällaista toimivaltaa annetaan vain muutamille tahoille poliisin lisäksi. (B.Kuhns & Knutsson, 2010.)

2.2 Mitä laissa on säädetty Suomen poliisin voimankäytöstä

Rikoslain neljännen luvun kuudennessa pykälässä lausutaan voimakeinojen käytöstä seuraavanlaisesti:

”Oikeudesta käyttää voimakeinoja virkatehtävän hoitamiseksi tai muun siihen rinnastettavan syyn vuoksi sekä oikeudesta avustaa järjestystä ylläpitämään asetettuja henkilöitä säädetään erikseen lailla.

Voimakeinoja käytettäessä saa turvautua vain sellaisiin tehtävän suorittamiseksi tarpeellisiin toimenpiteisiin, joita on pidettävä kokonaisuutena arvioiden puolustettavina,

kun otetaan huomioon tehtävän tärkeys ja kiireellisyys, vastarinnan vaarallisuus sekä tilanne muutenkin.

Jos voimakeinojen käytössä on ylitetty 2 momentissa säädetyt rajat, tekijä on kuitenkin rangaistusvastuusta vapaa, jos on erittäin painavia perusteita katsoa, ettei tekijältä kohtuudella olisi voinut vaatia muunlaista suhtautumista, kun otetaan huomioon hänen asemansa ja koulutuksensa sekä tehtävän tärkeys ja tilanteen yllätyksellisyys.” (Rikoslaki (19.12.1889/39.))

Poliisilain toisen luvun 17 pykälässä säädetään voimankäytöstä seuraavalla tavalla:

”Poliisimiehellä on virkatehtävää suorittaessaan oikeus vastarinnan murtamiseksi, henkilön paikalta poistamiseksi, kiinniottamisen toimittamiseksi, vapautensa menettäneen pakenemisen estämiseksi, esteen poistamiseksi, lennokin tai miehittämättömän ilma-aluksen kulkuun puuttumiseksi taikka välittömästi uhkaavan rikoksen tai muun vaarallisen teon tai tapahtuman estämiseksi käyttää sellaisia tarpeellisia voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina. Voimakeinojen puolustettavuutta arvioitaessa on otettava huomioon tehtävän tärkeys ja kiireellisyys, vastarinnan vaarallisuus, käytettävissä olevat voimavarat sekä muut tilanteen kokonaisarvosteluun vaikuttavat seikat.” (Poliisilaki (872/2011.))

Poliisilain toisen luvun 18 pykälässä säädetään, että jos virkatehtävää suoritettaessa on epäily vastarinnasta, on voimakeinojen käyttöön varauduttava tarkoituksenmukaisella ja sopivalla tavalla. Lisäksi virkatehtävän kohteena olevaa henkilöä tulee varoittaa mahdollisuudesta joutua voimakeinojen kohteeksi, jos kyseinen varoittaminen on tarkoituksenmukaista ja mahdollista. Varoittaminen on tehtävä siten, että se voidaan luonnehtia tarkoitukseen soveltuvaksi ja ymmärrettäväksi. (Poliisilaki (872/2011.))

Poliisin voimakeinojen käyttöä seuraa poliisihallitus. Tämän lisäksi poliisihallitus ohjaa ja kehittää voimakeinojen koulutusta. Voimankäyttövälineiden käytöstä on viipymättä laadittava selvitys esimiehelle. Jos hätävarjelusta tai muusta voimakeinojen käytöstä on aiheutunut muuta kuin vähäistä vakavampi ruumiinvamma tai vähäiseksi katsottava vahinko omaisuudelle, täytyy niistä myös laatia selvitys. (Sisäministeriön asetus poliisin voimakeinoista sekä kulkuneuvon pysäyttämisestä (245/2015.))

2.3 Poliisin käyttämät voimankäyttö- ja suojavälineet

Valtioneuvoston asetuksessa poliisista säädetään poliisin voimankäyttö- ja suojavälineistä seuraavanlaisesti:

”Valtio varustaa poliisimiehen tehtävien edellyttämällä voimankäyttö- ja suojavälineillä. Henkilöön kohdistuvia voimakeinoja poliisilain (872/2011) 2 luvun 17 §:n 1 momentin mukaisesti käytettäessä poliisimies saa käyttää vain 2 momentissa mainittuja voimankäyttövälineitä, jotka Poliisihallitus on hyväksynyt ja joiden käyttöön poliisimies on saanut koulutuksen.

Poliisin voimankäyttövälineitä ovat:

1) henkilökohtaisena virka-aseena käytettävät lippaallisella tai itselataavalla kertatulella toimivat pistoolit ja revolverit niihin soveltuvine patruunoineen;

2) poliisitoimintaa tukevana ampuma-aseina haulikko, konepistooli, kivääri ja ampuma-aselain (1/1998) 6 §:n 2 momentin 12 kohdassa tarkoitettu muu ampuma-ase sekä kaasun tai muun lamaannuttavan aineen levittämiseen tarkoitettu ampuma-ase niihin soveltuvine patruunoineen;

3) muut ominaisuuksiltaan ja asianmukaisesti käytettyinä vaikutuksiltaan ampuma-asetta lievemmit voimankäyttövälineet.” (Valtioneuvoston asetus poliisista (1080/2013.))

Poliisilla on mahdollisuus käyttää fyysisen voiman lisäksi myös erilaisia apuvälineitä. Tällaisia apuvälineitä voi olla esimerkiksi kaasusumuttimet, patukat ja ampuma-aseet. Ampuma-ase on näistä voimakeinoista vakavin ja sitä voidaan vain käyttää, jos täytyy pysäyttää sellaisen henkilön toiminta, joka aiheuttaa vakavaa ja välitöntä vaaraa toisen hengelle tai terveydelle ja lievempää voimakeinoa ei ole käytettävissä. (Poliisi.fi.)

Lisäksi vuonna 2006 etälamautin hyväksyttiin Suomessa virkakäyttöön (Hack, 2006, 4).

2.4 Poliisien voimankäytönkoulutus

Sisäministeriön asetuksessa poliisin voimakeinoista sekä kulkuneuvon pysäyttämisestä säädetään poliisin voimankäytönkoulutuksista ensimmäisen luvun kolmannessa pykälässä:

”Poliisimiehen ja muun poliisihallinnon palveluksessa olevan virkamiehen on tunnettava kantamiensa voimankäyttövälineiden vaikutukset ja niiden käyttöön liittyvät säännökset sekä osattava käyttää niitä asianmukaisesti.

Voimankäytön perus- ja kouluttajakoulutuksesta vastaa Poliisiammattikorkeakoulu. Voimankäytön ylläpitokoulutuksesta ja harjoittelusta vastaa poliisiyksikkö. Harjoittelun ja koulutuksen käytännön toteuttamisesta vastaa poliisiyksikön päällikkö. Poliisiammattikorkeakoulun ja poliisiyksiköiden tulee antaa voimankäyttökoulutuksen yhteydessä kulkuneuvon pysäyttämiseen ja pakkopysäyttämiseen liittyvien asioiden koulutusta.

Poliisiyksikön on järjestettävä edellä 1 momentissa tarkoitetuille henkilöille ylläpitävää koulutusta ja harjoittelua poliisista annetun valtioneuvoston asetuksen 10 §:n 2 momentissa tarkoitettujen eri ampuma-asetyyppeiden ja muiden voimankäyttövälineiden käytössä sekä fyysisessä voimankäytössä vähintään kaksi kertaa vuodessa. Poliisista annetun valtioneuvoston asetuksen 10 §:n 2 momentissa tarkoitettujen eri ampuma-asetyyppeiden käytössä on suoritettava vuosittain tasokoe. Muiden voimakeinojen käyttöä koskeva tasokoe suoritetaan Poliisihallituksen erillisen määräyksen mukaisesti.

Poliisiyksikön on ylläpidettävä rekisteriä aseistuksesta, koulutuksesta ja harjoittelusta siten kuin Poliisihallitus siitä erikseen määrää.

Voimankäyttökoulutusta saa antaa vain virkamies, joka voimankäyttökoulutuksesta annettujen määräysten mukaisesti on hyväksytty toimimaan voimankäyttökouluttajana.”
(Sisäministeriön asetus poliisin voimakeinoista sekä kulkuneuvon pysäyttämisestä (245/2015.))

3 ETÄLAMAUTIN JA SEN TOIMINTA

3.1 Yhdysvallat – Etälamauttimien luvattu maa

1980-vuonna LAPD eli Los Angelesin poliisilaitos oli ostanut itselleen 700 TF-76-mallista etälamautinta partiokäyttöön ja vuonna 1982 LAPD hyväksyi etälamauttimen virkakäyttöön, mutta seuraavien neljän vuoden ajan niitä käytettiin vain noin kaksi kertaa kuukaudessa. Vuoteen 1991 mennessä LAPD oli kuitenkin käyttänyt etälamautinta virkatehtävillä useita tuhansia kertoja. Etälamauttimella koettiin olevan rajoituksia luotettavuudessa ja tehokkuudessa erityisesti, kun kohdehenkilö oli huumeidenalaisena tai raskaasti pukeutunut. Tämän takia koettiin hyvin tärkeäksi, että etälamauttimia kehitettäisi. Vuonna 1986 etälamauttimia valmistanut yritys The Taser Systems Company oli tehnyt konkurssin, joten tilalle nousi yritys nimeltä Tasertron, joka esitteli uuden etälamautinmallin nimeltä TE-86. (Davison, 2009, 34.)

Tasertronin tuottamia etälamauttimia myytiin vain valtuutetuille poliiseille, vartijoille ja armeijan tahoille, joten siviilimarkkinoilla niitä ei alkuun nähty. Yhdysvalloissa myytiin kuitenkin samaan aikaan lamauttimia, joissa ei ollut ammuksia, vaan ne toimivat kosketusperiaatteella. Näitä lamauttimia myytiin poliisin lisäksi myös siviileille. Etälamauttimien yleistymisen aiheutti myös huolestumista välineen haittavaikutuksista. Osa patologeista oli sitä mieltä, että vaikka etälamauttimen käyttö terveeseen aikuiseen on yleensä turvallista, voi se silti olla vaarallista henkilölle, joka on huumeidenalaisena, psykoosissa tai kärsii sydänongelmista. (Davison, 2009, 34-35.)

Vuonna 1993 Yhdysvaltoihin saapui uusi etälamauttimia valmistava yritys nimeltä Air Taser. Air Taser toi markkinoille The Air Taser 34000 etälamauttimen, jonka teho oli myös 5-7 wattia, kuten Tasertronin TE85, TE95 ja TE93 mallien. The Air Taser 34000, kuten myös TE93, oli yhden laukauksen laite, jota pystyi myös käyttämään kosketustoiminnolla. Suurin ero näiden kahden mallin välillä oli kuitenkin se, että The Air Taser 34000-mallin laukaisu perustui siihen, että puristettua tyyppiä käytettiin laukaisemaan etälamauttimen nuolet. Tasertronin etälamauttimien nuolien laukaisuun oli taas käytetty ruutia. Tämän vuoksi The Air Taser 34000 etälamautinta ei luokiteltu tuliaseeksi ja sitä oltiin myyty siviileille yli 10 000 kappaletta 1996-vuoden loppuun mennessä. (Davison, 2009, 60.)

Vuoden 1998 alkupuolella Tasertronin yksinoikeuspatentti myydä etälamauttimia lainvalvontaviranomaisille loppui, joten Air Taser vaihtoi nimensä Taser Internationaliksi ja

alkoi myös myydä etälamauttimia lainvalvontaviranomaisille. Taser International oli alkanut kehittämään uutta käsiasetta muistuttavaa mallia, jonka teho oli 26 wattia eli neljä kertaa voimakkaampi kuin edellisten. Uuden mallin nimeksi tuli M26 Advanced Taser. Lisätyn wattimäärän tarkoitus oli tehostaa kohdehenkilön toimintakyvyttömäksi saamista. Edellisten etälamauttimien vaikutusta vastaan oli ollut mahdollista taistella niiden matalan tehon vuoksi. Ensimmäiset kolmekymmentä M26 Advanced Taseria myytiin New Yorkin poliisilaitokselle koekäyttöä varten marraskuussa 1999. (Davison, 2009, 60-61.)

Vuonna 2003 Taser International esitteli uuden The Taser X26 etälamauttimen. Taser X26 etälamauttimeen oli mahdollista saada eri etäisyyksien patruunoita ja nuolista oli tehty terävämmät. Se oli siis periaatteessa paranneltu versio M26 etälamauttimesta. Lokakuussa 2006 Taser International oli myynyt 184 000 etälamautinta 9100:lle eri lainvalvontaviranomaiselle ja armeijan virastolle 44 eri valtioon. (Davison, 2009, 96.) Keväällä 2017 Taser International vaihtoi nimekseen Axon (Eronen & Heikkilä, 2019, 14).

3.2 Etälamautin rantautuu Suomeen

Vuonna 2004 Aija Tiainen kirjoitti julkaisun Poliisi-lehdessä, missä kerrottiin, että etälamautin oli otettu Suomessa koekäyttöön kolmella eri paikkakunnalla. Nämä paikkakunnat olivat Vantaa, Jyväskylä ja Oulu. Yhteensä lamauttimia oli hankittu 30 kappaletta, joten jokaisella paikkakunnalla koulutettiin noin kymmenen poliisia lamauttimen käyttöä varten. Ylikomisario Tapani Hack kertoi julkaisussa, että tavoitteena oli ollut kouluttaa kaksi poliisia lamautinta kohti, jolloin jokaisessa työvuorossa olisi aina minimissään yksi lamautin. Hack kertoi myös, että etälamautin tullaan sijoittamaan vähemmän vaarallisten voimankäyttövälineiden tasolle, eli esimerkiksi samalle tasolle kuin OC-sumutin ja teleskooppipatukka. Hackin mukaan etälamautin oli tarkoitettu tilanteisiin, joissa uhkaava henkilö on saatava hallintaan eivätkä käskytyt ja fyysiset voimakeinot mahdollisesti tehoa.

Julkaisussa kerrottiin etälamauttimen sinkauttavan kaksi metallista nuolta typpipatruunan avulla jopa seitsemän metrin päähän. Kun etälamauttimen liipaisimesta painetaan, johtuu hakasiin sähköjohtoja pitkin 50 000 voltin jännite. Tämä virta katkaisee lihasten ja hermoston välisen toiminnan ja kohdehenkilön lihakset lamautuvat aiheuttaen joko kaatumisen tai jähmettymisen. Lamautin vaikuttaa myös hyvin huumausaineiden vaikutuksenalaisena oleviin henkilöihin, jotka eivät välttämättä reagoi kipuun ollenkaan.

Vantaalla koulutettiin ensimmäiset etälamauttimen kokeilijat ja kaikki heistä altistettiin etälamauttimelle. Altistuksen saanut vanhempi konstaapeli kertoi kivun olleen hetkellisesti todella kova, mutta sitten lakanneen myös nopeasti. Etälamauttimen käyttöön perehtynyt erikoislääkäri Vallin piti etälamautinta melko turvallisena välineenä. Etälamauttimella ei oltu todettu olevan vaikutusta elintoimintoihin. Suurimpina riskeinä Vallin piti kaatumisen aiheuttamia vammoja ja tämän vuoksi hän korosti käyttäjille sitä, että lamautinta ei käytettäisi kohdehenkilöön, joka on esimerkiksi rakennuksen reunalla. Vallin kertoi myös, että lamauttimen laukaisemat nuolet voivat aiheuttaa vahingon osuessaan kohteen herkille alueille. (Tiainen, 2004, 4.)

Vuonna 2006 etälamautin hyväksyttiin Suomessa virkakäyttöön. Tapani Hackin Poliisi-lehdessä kirjoittaman julkaisun mukaan etälamauttimen koekäytössä saatiin positiivisia kokemuksia, joten se hyväksyttiin poliisin viralliseksi voimankäyttövälineeksi. Koulutuksesta rupesi vastaamaan poliisikoulu, jossa alettiin järjestämään kouluttajakoulutuksia. Etälamauttimen runsaan vuoden mittaisella koekäyttöjaksolla laitetta käytettiin 35 kertaa työtilanteissa. Jokaista etälamautinta pystyttiin seuraamaan tarkasti salauksenpurkuohjelman avulla. Jokaisen lamauttimen käyttöaika, käytettyjen syklien kesto ja lukumäärä saatiin tarkoin selvitettyä.

Etälamautin ei ollut aiheuttanut muita vammoja kuin paikallisia lieviä palovammoja sekä nuolista aiheutuneita ihon pintavammoja. Vakavin vaurio oli tullut tilanteessa, jossa kohdehenkilö oli kyyristynyt juuri laukaisuhetkellä ja toinen nuoli oli osunut hänen silmäkulmaansa. Tästäkään ei aiheutunut pysyviä vammoja kohdehenkilölle. (Hack, 2006, 4.)

Nykyään Suomessa on käytössä Axonin valmistamat Taser X26 ja sen päivitetty versio X26P. Suomessa päätettiin ottaa käyttöön keltaiset etälamauttimet mustien sijaan, sen takia, että etälamautinta ei sekoitettaisi virka-aseeseen. (Eronen & Heikkilä, 2019, 14.)

3.3 Tarkempi katsaus nykyisten etälamauttimien toimintaan ja vaikutuksiin

Taser-etälamauttimien toiminta perustuu NMI-impulssiin. Ihmisen hermosto kommunikoi yksinkertaisilla elektronisilla impulsseilla. Aivot ja selkäranka hoitaa tiedon prosessoinnin ja tekee päätökset. Ihmisen ääreishermostoon taas kuuluu motoriset hermot ja aistihermot. Aistihermot siirtävät kehon hankkimaa tietoa aivoihin, kun taas motoriset hermot siirtävät

käskeyjä aivoista lihaksille liikkeen hallintaan liittyen ja ne voivat olla tahattomia vasteena aistitietoihin. Tästä esimerkkinä voisi toimia tilanne, jossa vedät käden pois tahattomasti kuumalta esineeltä. (Taser X26 user manual 2017,2017, 5.)

Etälamautin käyttää samantyyllisiä impulsseja, jotka aiheuttavat ärsykeitä aisti- ja motoriseen hermostoon. Etälamauttimeen kiinnitettävästä patruunasta laukaistaan kaksi nuolta puristetun typen avulla. Nämä nuolet on kiinnitetty patruunaan johtimilla. Etälamautin välittää sähköimpulsseja nuoliin johtimia pitkin. Tarkoituksena on luoda virtapiiri etälamauttimen ja kohdehenkilön välille ja muodostaa NMI eli Neuro Muscular Incapacitation-efekti, jossa etälamauttimen lähettämät sähköimpulssit stimuloivat aisti- ja motorista hermostoa. (Taser X26 user manual 2017,2017, 6.)

”Toisin sanoen laitteen sähkövirta lähettää liikehermoa pitkin toistuvia supistumiskäskeyjä lihaksille, ja tuntohermoja pitkin kipuärsykeitä aivoille” (Eronen & Heikkilä, 2019, 14).

Tämä aiheuttaa kohdehenkilössä vahvoja lihassupistuksia, kovaa kipua ja lihasten hallinnan menettämisen. Jotta virtapiiri syntyy, tulee molempien nuolien olla kiinni kohdehenkilössä. Vanhempien sukupolvien etälamauttimien teho perustui vain kipuun, koska etälamauttimien lähettämät impulssit vaikuttivat vain aistihermostoon. (Taser X26 user manual 2017,2017, 5-6.)

Nykyisiä etälamauttimia on myös mahdollista käyttää kosketustoiminnolla. Tämä toimii siten, että etälamauttimen navat painetaan kohdehenkilöön kiinni. Pelkkä kosketustoiminto aiheuttaa vaan kipua, sillä virtapiiri syntyy vain etälamauttimen napojen välille, joten NMI-efektiä ei tapahdu. NMI-efekti voidaan myös luoda drivestun-toiminnolla. Siinä virtapiiri luodaan kiinni olevan nuolen ja laitteen välille etälamauttimen navat kohdehenkilöön kiinni painamalla. Tätä voidaan käyttää esimerkiksi tilanteessa, jossa vain toinen ammutuista nuolista on jäänyt kiinni kohdehenkilöön. (Eronen & Heikkilä, 2019, 14.)

3.4 Etälamauttimen fysiologiset haitat

Etälamauttimen käyttö on aiheuttanut vastarintaa yleisön keskuudessa kautta aikojen. Yksi tätä selittävä tekijä voisi olla se, että sähköiskujen antamista on käytetty ja käytetään edelleen yhtenä kidutusmuotona. Esimerkiksi Amnesty International on uskonut, että CEW, eli Conducted Electrical Weapons-etälamauttimet laskevat voimankäyttövälineinä sähköllä kiduttamisen mahdollisuutta ja tämän takia on jyrkästi vastustanut niitä. Etälamautinta

voidaan kuitenkin puolustella sillä, että välineen käytöstä jää joka kerta merkintä laitteen lokitiedostoon. Etälamauttimen peruskäyttäjä ei pääse edes tarkastelemaan tätä kyseistä lokitiedostoa ja näin ollen on jälkeen päin helppo selvittää tietoja etälamauttimen käyttötilanteista jopa sekunnin tarkkuudella. Lisäksi etälamauttimessa on muita turvatekijöitä, jotka voivat auttaa tilanteiden selvittelyssä jälkikäteen. Kaikki tämä tekee siis etälamauttimesta melko riskialttiin kidutusvälineen sen käyttäjälle. (Virolainen & Vesala, 2009, 41-42.)

Yhdysvalloissa toteutettiin tutkimus, jossa ensihoitolääkäreiden ryhmä valitsi kuusi lakia valvovaa viranomaista, joiden CEW-etälamauttimien käyttöä ja sen seurauksia kohdehenkilöille tutkittiin kolmen vuoden ajan. Etälamautinta käytettiin koko tutkimuksen aikana 1201 henkilöön ja kohdehenkilöistä 94 prosenttia oli miehiä, joiden keskiarvollinen ikä oli 30 vuotta. 1198 kappaletta henkilöistä, joihin etälamautinta käytettiin sai vain lieviä vammoja tai ei saanut vammoja ollenkaan. Koko tutkimuksen aikana vakavia vammoja syntyi vain kolmelle kohdehenkilölle, joista kaksi oli kaatumisesta seuranneita aivokudoksen sisäisiä verenvuotoja. Kummassakaan tapauksessa ei tarvittu neurokirurgista operaatiota, sillä vuoto oli ollut pieni. Kolmas vakavasti loukkaantuneista henkilöistä sai rabdomyolyysin eli tilan, jossa poikkijuovaista lihaskudosta hajoaa ja lihaspunaa alkaa erittyä virtsaan. Tällainen tila voi aiheutua seurauksena erittäin raskaasta ja jatkuvasta lihastyöskentelystä. Tila on vaarallinen, mutta se saatiin hoidettua kahdeksan päivää kestäneellä hoitotaksalla ja kohdehenkilö siirrettiin hyväkuntoisena vankilaan. Kyseisessä etälamauttimen käyttötilanteessa oli ollut kaikki rabdomyolyysille altistavat tekijät: juosten tapahtunut takaa-ajo, korkea ilman lämpötila, kamppailu ja etälamauttimen käytöstä seurannut vahva lihasjännitys. Tilanteessa mukana olleelle konstaapelille oli myös aiheutunut lämpöuupumus seurauksena olosuhteista. (Virolainen & Vesala, 2009, 42-44.)

Näiden kolmen tapauksen lisäksi kaksi noin 30-vuotiasta kohdehenkilöä, joihin etälamautinta oli käytetty, menehtyi viranomaisen kiinniottotiloihin. Toisella menehtyneistä oli ollut korkea painoindeksi ja hän oli aiheuttanut elimistöonsä kovan rasituksen juoksemalla karkuun ennen kiinniottoa. Henkilö oli myös saanut kaksi altistusta sähkölamauttimesta. Henkilölle suoritetussa ruumiinavauksessa selvisi, että hän oli käyttänyt kokaiinia ja kärsi sydänsairaudesta nimeltä dilatoiva kardiomyopatia, jossa sydän kasvaa sairaalloisesti menettäen pumppausvoimaansa. (Virolainen & Vesala, 2009, 44.)

Toinen menehtyneistä henkilöistä oli kärsinyt mielenterveysongelmista ja aiheuttanut tilanteessa todella väkivaltaista vastarintaa. Kohdehenkilö sai kamppailussa kaksi altistusta etälamauttimesta ja kaksi altistusta OC-sumuttimesta. Henkilöä oli pidetty tilanteessa poliisien toimesta mahallaan maassa, kun tämän sydän oli pysähtynyt noin viisi minuuttia etälamauttimen käytön jälkeen. Henkilön elimistöstä ei ollut löytynyt patologisia muutoksia ruumiinavauksessa, mutta kuolinsyytä ei voitu osoittaa. Kummassakaan tapauksessa etälamauttimen osuutta ei voitu yhdistää syyksi kuolemaan. (Virolainen & Vesala, 2009,44.)

Toteutettu tutkimus oli lähdeviitteellinen, lääketieteellinen ja luotettava, joten sen perusteella etälamautin voidaan todeta turvalliseksi voimankäyttövälineeksi. Suurimman riskin etälamauttimen käytössä muodostaa kohdehenkilön kaatuminen. Kohdehenkilön vakavaa vammautumista kaatumisen seurauksena voidaan kuitenkin pitää hyvin pienenä riskinä, mutta myös sen takia etälamauttimen käyttö esimerkiksi portaikossa ei ole järkevää. Jo tätä kyseistä tutkimusta aikaisemmissa tutkimuksissa on todettu, että yli 15 sekunnin etälamautin-altistus ei ole aiheuttanut terveellä ihmisellä lihasten hajoamista. Yksittäisen kohdehenkilön perussairauksia on kuitenkin mahdotonta tietää, joten kaikessa voimankäytössä muodostuu aina riski, jota ei voi ennaltaehkäistä. (Virolainen & Vesala, 2009, 45.) Kohdehenkilölle voi myös aiheutua fysiologinen haitta etälamauttimen käytöstä, jos ammutut neulat osuvat herkkään paikkaan, esimerkiksi silmään. Tätä pyritään kuitenkin ennaltaehkäisemään sillä, että nuolet pyritään ampumaan kohteen selkäpuolelle, jos se on vain mahdollista ja niiden käyttöetäisyys ei ole suuri. (Virolainen & Vesala, 2009, 42.)

3.5 Taser Internationalin kannanotto altistumiseen käyttäjäkoulutuksissa

2000-luvun alussa Taser Internationalilla oli omat kansainväliset kouluttajien harjoittajat, jotka opettivat kaikille sertifioiduille kouluttajille, että kaikkiin etälamauttimen peruskäyttäjäkoulutuksiin tulisi sisällyttää altistuminen. Vuoteen 2004 mennessä Taser International oli kuitenkin ottanut hieman rennomman kannan asiaan ja jätti nyt päätöksen siitä, että onko altistuminen etälamauttimen käyttäjäkoulutuksessa pakollista vai vapaaehtoista yksittäisille virastoille.

Taser International piti kuitenkin altistumista edelleen tärkeänä. Yksi Taser Internationalin johtohahmoista, Steve Tuttle, uskoi, että laitoksilla oli monta syytä harkita pakollista altistumista etälamauttimen käyttäjäkoulutuksissa. Tuttlen mukaan virkamiehet oppivat altistumisen avulla ymmärtämään turvallisuuden ja selviytymisen merkityksen kenttäkäytön

aikana paremmin. Tämän lisäksi Tuttlén mukaan virkamiehet oppivat myös tuntemaan etälamauttimen ja sen vaikutukset paremmin altistuttuaan itse välineelle. Tuttlén mukaan Taser International oli tehnyt kattavaa tutkimusta etälamauttimelle altistumisesta käyttäjäkoulutuksessa ja todennut, että etälamauttimelle altistuminen antaa näkökulmaa välineeseen ja kumoaa joitain myyttejä välineen vaikutuksista. Yhtenä tällaisena myyttinä voitiin Tuttlén mukaan pitää, että etälamauttimelle altistuminen voisi aiheuttaa sydänkohtauksen. Tuttle uskoi, että tämä huolenaihe purkautuu yksinkertaisesti sillä tavalla, että virkamiestä ammutaan etälamauttimelle ja annetaan hänen itse todeta, että väline on todella tehokas, mutta ei aiheuta isoja vaurioita.

Kun etälamauttimenkäyttäjäkoulutukseen osallistuneet todistavat altistumisia tai altistuvat itse, ymmärtävät he nopeasti, että miksi etälamauttimelle altistuminen käyttäjäkoulutuksessa on tärkeää. Tämä voi myös antaa osallistuneille tietoa, joka voi suojella heitä välineen väärinkäyttöväitöksiltä ja tukea päätöstä etälamauttimen käytöstä. Käyttäjäkoulutukseen osallistuneet saavat myös ensikäden tietoa etälamauttimen vaikutuksista, kun he näkevät altistuksia. Etälamauttimelle altistuminen voi myös opettaa käyttäjäkoulutukseen osallistunutta ymmärtämään, että jos etälamauttimella ei saada vaikutuksia, on jotain mennyt pieleen. Molempien nuolien tulee olla kiinni kohdehenkilössä, että virtapiiri saadaan aikaiseksi. Tämän takia etälamautin ei ole sata prosenttisen varma voimankäyttöväline. Esimerkiksi kohdehenkilön paksut talvivaatteet voivat estää etälamauttimen sähkövirran pääsyn iholle asti. (L.Janin, 2004.)

4 OPINNÄYTETYÖN TEORIAA

4.1 Kvalitatiivinen tutkimus

Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus on luonteeltaan kokonaisvaltaista tiedon hankintaa ja aineisto kootaan todellisissa, luonnollisissa tilanteissa. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa valitaan kohdejoukko tarkoituksenmukaisuutta noudattaen eikä satunnaisotoksen menetelmää hyödyntäen. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tutkijan tulisi luottaa enemmän omiin keskusteluihin ja havaintoihin tutkittavien kanssa kuin mittausvälineiden avulla hankittuun tietoon. Tälle perusteluna on näkemys siitä, että ihminen on tarpeeksi joustava sopeutumaan erilaisiin tilanteisiin. Apuna tutkija voi myös käyttää lomakkeita ja testejä. (Hirsjärvi ym. 2002, 129-155.)

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa on tarkoituksena tulkita ja ymmärtää jonkin valitun ilmiön esiintymisen merkityksiä ja syitä. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa ei ole tavoitteena mitata tilastollisesti jotain ilmiötä ja sen yleisyyttä. Nimensä mukaisesti kvalitatiivinen tutkimus on kiinnostunut enemmän määrien sijaan laadusta. Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus sopii hyvin esimerkiksi toimintavaihtoehtojen etsimiseen, työtapojen kehittämiseen ja sosiaalisten ongelmien tutkimukseen. Kvalitatiivisen tutkimuksen tutkija lähtee tutustumaan tutkittavaan ilmiöön avoimin mielen, sillä hänellä ei ole valmiita mittareita mukanaan. Tutkimukselle tyypillistä toistettavuutta vaaditaan myös usein kvalitatiivisessa tutkimuksessa. (Koivula ym. 1997, 17-28.)

Kvalitatiivisen tutkimuksen tutkimussuunnitelma muokkaantuu tutkimuksen edetessä ja tutkimus toteutetaan joustavasti ja suunnitelmia muokataan olosuhteiden mukaisesti. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa käsitellään tapauksia ainutlaatuisina ja aineistoa tulkitaan sen mukaisesti. Kvalitatiivisen tutkimuksen metodeja ovat esimerkiksi ryhmähaastattelut, teemahaastattelut ja erilaisten dokumenttien ja tekstien diskursiiviset analyysit. (Hirsjärvi ym. 2002, 129-155.)

4.2 Laadullisen aineiston tulkinta

Laadullinen aineisto on kuvallista tai kirjallista vapaamuotoista materiaalia. Laadullisen aineiston ongelmana voi olla usein jäntevien tulosten ulossaanti. Aineisto on järjestettävä teemoittain ja aineistosta löydetty uudet teemat tulee luokitella aina pääpiirteittäin. Laadullisen aineiston päätelmien tulee tukeutua vahvasti empiiriseen aineistoon, eikä

pelkästään tutkijan omiin mielipiteisiin. Keskeistä laadullisen aineiston tulkinnassa on poikkeuksien ja yhtäläisyyksien etsiminen.

Tulkinnan luotettavuus perustuu laadullisessa aineistossa siihen, että missä määrin teoreettiset lähtökohdat ja tulkinnat tukevat toisiaan ja vastaavatko tutkijan tekemät tulkinnat tutkimushenkilöiden tarkoittamia merkityksiä. Lukijan pitää pystyä seuraamaan tulkintojen perusteena olevia autenttisia ilmaisuja, jotka ovat lähtöisin tutkimushenkilöiltä ja myös tutkijan itse tekemää päättelyä. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että esimerkiksi videot tai haastattelut tulisi kirjoittaa kokonaisuudessaan tutkimusraporttiin. Niistä on kuitenkin poimittava otteita riittävästi, jotta lukija voi nähdä tutkijan päätelmien taustalla olevat tapahtumaketjut tai ilmaukset. (Koivula ym. 1997, 29-30.)

4.3 Kyselytutkimus

Kysely on yksi tapa kerätä tutkimuksessa käytettävää aineistoa. Aineisto, jota kerätään kyselytutkimuksen avulla, on myös mahdollista käsitellä kvalitatiivisesti, sillä kvalitatiivinen tutkimus ei vaadi välttämättä läheistä kontaktia tutkittaviin. Kyselytutkimuksen avulla voidaan kerätä laaja tutkimusaineisto ja kyselymenetelmä on tehokas, sillä se säästää tutkijan vaivannäköä ja aikaa. Jos kyselytutkimus on suunniteltu huolellisesti, voidaan se käsitellä helposti. Kyselytutkimuksessa on myös heikkouksia. Kyselytutkimuksen heikkouksina pidetään esimerkiksi sitä, että tutkijan ei ole mahdollistua varmistua siitä, että miten vakavasti vastaajat ovat suhtautuneet tutkimukseen. Hyvän kyselytutkimuksen laatiminen vaatii tutkijalta monenlaista taitoa ja tietoa. Hyvän kyselytutkimuksen laatiminen voi myös viedä aikaa.

Kyselytutkimuksen avulla voidaan kerätä tietoja mielipiteistä, uskomuksista ja käsityksistä, asenteista, arvoista, tiedoista, toiminnasta ja käyttäytymisestä sekä tosiasioista. Tämän lisäksi kyselytutkimuksessa voidaan pyytää perusteluja tai arviointeja mielipiteille, toiminnoille ja vakaumuksille. Kun kyselytutkimuksessa kysytään täsmällisistä tosiasioista, tulee kysymysten olla yksinkertaisia, joko monivalintatyypillisesti tai avointen kysymysten avulla. (Hirsjärvi ym. 2002, 180-188.)

Laadullisen kyselytutkimuksen avulla saadaan syvällistä tuntemusta vastaajien perimmäisistä vaikuttimista ja perusteluista. Laadullisen kyselytutkimuksen tarkoituksena on ymmärtää ongelma, asia tai aihe yksilön näkökulmasta syvällisesti. (SurveyMonkey.com.)

Kyselytutkimuksen aineisto kerätään kyselylomakkeita käyttäen. Tutkimus voidaan toteuttaa joko postikyselyllä tai kontrolloidulla kyselyllä. Postikyselyssä kyselylomake lähetetään tutkittaville. Tutkittavat vastaavat kyselylomakkeen kysymyksiin ja lähettävät sen tämän jälkeen takaisin tutkijalle. Postikyselyn etuina on vaivaton aineiston saanti ja nopeus. Postikyselyn suurimpana ongelmana on kato, mutta se kuinka suureksi kato muodostuu, riippuu tutkimuksen aihepiiristä ja vastaajajoukosta. Kontrolloitu kysely voi olla joko informoitu kysely tai henkilökohtaisesti tarkistettu kysely. Informoidussa kyselyssä tutkija jakaa kyselylomakkeet henkilökohtaisesti tutkittaville. Henkilökohtaisesti tarkistetussa kyselyssä tutkija lähettää kyselylomakkeet postitse, mutta noutaa ne itse henkilökohtaisesti sovittun ajan kuluttua. Kyselylomakkeiden kysymykset voivat olla avoimia. Avoimet kysymykset osoittavat vastaajan tietämyksen aiheesta ja sallivat myös vastaajien ilmaista itseään omin sanoin. (Hirsjärvi ym. 2002, 180-188.)

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tutkimuksen toteuttamiseksi luotiin kymmenen kysymystä sisältävä kyselylomake Wordilla, mikä lähetettiin kolmelle poliisissa voimankäyttöä kouluttavalle konstaapelille. Kaikille kyselytutkimukseen osallistuneille lähetettiin siis tarkalleen samat kysymykset. Kyselytutkimuksen vastaukset julkaistiin anonyyminä tähän opinnäytetyöhön, joten vastaajista käytetään nimityksiä kouluttaja A, kouluttaja B ja kouluttaja C. Tutkimuksen tavoitteena oli saada tietoa ja perspektiiviä aiheeseen liittyen semmoisilta henkilöiltä, jotka ovat olleet tekemisissä runsaasti etälamauttimen kanssa, nähneet altistuksia ja välineen käyttökertoja oikeissa työtilanteissa. Tämän takia kyselytutkimukseen valikoitiin voimankäyttöä kouluttaneita konstaapeleja.

Kyselylomakkeen ensimmäisellä ja toisella kysymyksellä selvitettiin vastaajien virkaikää poliisissa ja sitä, kuinka kauan he ovat toimineet voimankäytönkouluttajana. Näiden kysymyksien tarkoituksena oli hieman kartoittaa vastaajien kokemusta voimankäytönkouluttamisesta ja yleensäkin työkokemusta poliisissa. Kyselylomakkeen kolmannessa kysymyksessä selvitettiin, että onko vastaaja saanut altistuksen etälamauttimelle. Jos kyselytutkimukseen osallistunut vastaa tähän kyllä, niin lisäkysymyksenä oli, että millaisen.

Neljännessä kysymyksessä vastaajilta kysyttiin, että onko etälamauttimen altistus saatu käyttäjäkoulutuksessa ja viidennessä kysymyksessä tiedusteltiin sitä, että onko vastaaja joutunut käyttämään etälamautinta työtilanteessa. Jos vastaaja on käyttänyt työtilanteessa etälamautinta, oli lisäkysymyksenä, että miten.

Kyselylomakkeen seuraavat ja viimeiset viisi kysymystä käsittelivät tarkemmin vastaajien mielipiteitä ja kokemuksia altistumisesta. Kyselylomakkeen kuudennessa kysymyksessä kysyttiin sitä, että kokeeko vastaaja etälamauttimelle altistamisen hyödyllisenä osana välineen käyttäjäkoulutusta ja jos kokee, niin minkä takia. Kyselylomakkeen seuraavassa eli seitsemännessä kysymyksessä kysyttiin, että voiko etälamauttimen käyttäjä hyötyä altistumisesta jotenkin ja jos voi, niin miten.

Kyselylomakkeen kahdeksannessa kysymyksessä selvitettiin vastaajien kantaa siihen, että voiko altistuminen vaikuttaa päätökseen etälamauttimen käytöstä ja jos voi, niin miten.

Yhdeksännessä kysymyksessä kysyttiin vastaajien mielipidettä siihen, että onko etälamauttimelle altistumisella tai altistamisella jotain haittapuolia.

Kyselylomakkeen viimeisessä eli kymmenennessä kysymyksessä selvitettiin vastaajien kantaa siihen, että tulisiko jokaisen etälamauttimen käyttäjän altistua välineelle jossain vaiheessa työuraa ja jos tulisi, niin miksi näin. Kyselylomakkeeseen pyrittiin luomaan kymmenen mahdollisimman kattavaa kysymystä, joilla saataisiin pohdiskelevia ja laajoja vastauksia ja näkökulmia tutkimusongelmaan liittyen. Jos kysymyksiä olisi ollut enemmän, olisi se voinut luoda vastaajalle liian suuren rasitteen ja tämän takia vastaukset olisivat voineet olla suppeampia ja lyhyempiä. Kyselytutkimuksen aihe ja kysymykset vaativat kuitenkin hieman pohdintaa vastaajilta ja tämän takia kysymyksiä ei saanut olla liikaa.

Kyselylomakkeen kysymyksistä pyrittiin myös luomaan mahdollisimman avoimia ja sellaisia, että kyselytutkimukseen osallistunut joutuu perustelemaan vastaustaan. Tämä tehtiin siksi, että kyselytutkimuksessa saadut vastaukset sisältäisivät mahdollisimman paljon tietoa ja näkökulmia tutkimusongelmaan liittyen.

6 TUTKIMUSTULOKSET

6.1 Tutkimustulosten tulkinta

Seuraavassa osiossa käydään läpi kaikkien kolmen voimankäytönkouluttajan vastaukset sähköpostitse lähetettyyn kyselylomakkeeseen. Jokaisen kouluttajan vastaukset käsitellään omana alakappaleena.

6.1.1 Kouluttaja A:n vastaukset

Voimankäytönkouluttaja A kertoi virkaikänsä poliisissa olevan 12 vuotta ja kertoi toimineensa voimankäytönkouluttajana vuodesta 2012 lähtien. Kouluttaja A kertoi altistuneensa etälamauttimelle yhteensä neljä kertaa eri tavoin. Hän kertoi, että hänen selkäänsä oli laukaistu kerran etälamauttimen neulat ja kerran hänen selkäänsä oli johdettu sähköä ”krokotiilin leuoilla”. Näiden kahden kerran lisäksi hänet oli vielä altistettu kaksi kertaa etälamauttimelle kosketustoiminnolla. Kouluttaja A kertoi, että hän sai etälamauttimen käyttäjäkoulutuksessa kosketusaltistuksen sekä hänen selkäänsä laukaistiin neulat.

Kouluttaja A kertoi joutuneensa käyttämään etälamautinta melko monta kertaa työtehtävillä. Hän kertoi etälamauttimesta varoittamisen olleen yleisin ja toimivin keino. Varoittamisen lisäksi kouluttaja A kertoi käyttäneensä etälamauttimen kosketustoimintoa joitakin kertoja sekä laukaisseensa nuolet muutaman kerran työtehtävillä. Hän kertoi käyttökertojen olleen toimivia. Kouluttaja A kertoi kokevansa etälamauttimelle altistamisen ehdottoman hyödyllisenä osana välineen käyttäjäkoulutusta. Hänen mielestään käyttäjän olisi ja on hyvä tietää, että minkälaisen laitteen kanssa ollaan tekemisissä. Kouluttaja A kertoi etälamauttimen käyttäjän hyötyvän altistumisesta siten, että käyttäjä oppii tietämään, että miltä laite tuntuu. Hän kertoi, että tämä vaikuttaa etälamauttimen käyttäjään siten, että käyttäjä ei käytä etälamautinta turhaan, eikä toisaalta myöskään pelkää käyttäjä sitä, jos tilanne sen vaatii.

Kouluttaja A:n mielestä etälamautinta ei tule käytettyä liian herkästi, kun tietää itse miltä se kehossa tuntuu ja tämä voi vaikuttaa päätökseen etälamauttimen käytöstä. Altistumisen haittapuolista kysyttäessä, kouluttaja A kertoi jokaisen etälamauttimen käyttäjän olevan yksilö ja reagoivan eri tavalla altistukseen. Hän kertoi, että joskus altistetun selkälihakset ovat krampanneet niin pahasti, että altistettu on joutunut jäämään sairauslomalle. Kouluttaja

A kertoi, että hän ei pidä huonona vaihtoehtona etälamauttimelle altistumista jossain vaiheessa etälamauttimen käyttäjän työuraa. Hän kertoi myös, että jos laitetta koskeva koulutus menee jatkossa siihen suuntaan, ettei altistuksia enää anneta, on toimittava näiden sääntöjen ja määräysten mukaisesti koulutuksissa.

6.1.2 Kouluttaja B:n vastaukset

Kouluttaja B kertoi virkaikänsä poliisissa olevan 19 vuotta ja näistä vuosista, hän kertoi toimineensa 17 vuotta voimankäytönkouluttajana. Kouluttaja B kertoi altistuneensa etälamauttimelle kosketustoiminnolla ja tämä altistuminen oli tapahtunut etälamauttimen käyttäjäkoulutuksessa. Kouluttaja B kertoi joutuneensa käyttämään etälamautinta työtehtävillä ja kaikki näistä käyttökerroista olivat tapahtuneet etälamauttimen kosketustoiminnolla.

Kouluttaja B kertoi kokevansa etälamauttimelle altistamisen hyödylliseksi osaksi välineen käyttäjäkoulutusta. Tämän hän perusteli sillä, että etälamauttimen käyttäjän olisi hyvä tietää sekä henkilökohtaisesti nähdä etälamauttimen tuottama vaikutus ihmisen sensoriseen (tunto) hermostoon sekä motoriseen (liike) hermostoon. Käyttäjäkoulutukseen osallistunut saa itse muodostaa kouluttajan opastuksella mielipiteen laitteesta. Kouluttaja B:n mielestä kaikkien etälamauttimen käyttäjien tulisi saada vähintään altistus kosketustoiminnolla. Olisi hyvä, jos koulutettavasta ryhmästä muutama henkilö olisi vapaaehtoinen nuolilla annettavaan altistukseen. Kouluttaja B:n mukaan etälamauttimelle altistuminen ja altistusten näkeminen opettaa myös laitteen käyttöön liittyvistä seikoista. Kouluttaja B:n mukaan etälamauttimen nuolille altistumisen on perustuttava vapaaehtoisuuteen.

Kouluttaja B kertoi, että kun käyttäjä saa altistuksen etälamauttimelle tai näkee, kun toinen käyttäjäkoulutuksen ryhmästä altistetaan esimerkiksi nuolet laukaisemalla, ymmärtää käyttäjä laitteen tuottaman kivun sensoriseen hermostoon ja laitteen vaikutuksen ihmisen motoriseen hermostoon. Kouluttaja B piti tätä hyötynä etälamauttimelle altistumisessa. Kouluttaja B:n mielestä altistuminen voi vaikuttaa päätökseen etälamauttimen käytöstä siten, että kynnyksensä laitteen käyttöön saattaa nousta. Etälamauttimelle altistumisen haittapuoliksi kouluttaja B kertoi, että itse altistuksessa saattaa tapahtua loukkaantumisia. Esimerkiksi, kun nuolet laukaistaan altistettavaan, voi tulla vammoja kaatumisen seurauksena. Kouluttaja B oli kuitenkin sitä mieltä, että hyvin järjestetyssä altistuksessa

myös tämän kaltaisetkin vammat voidaan minimoida. Kouluttaja B:n mielestä etälamauttimelle altistumisen tulisi tapahtua jo käyttäjäkoulutuksen yhteydessä.

6.1.3 Kouluttaja C:n vastaukset

Kouluttaja C kertoi virkaikänsä poliisissa olevan 29 vuotta ja toimineensa voimankäytönkouluttajana 21 vuotta. Hän kertoi altistuneensa etälamauttimelle kaksi kertaa siten, että etälamauttimen nuolet oli laukaistu hänen selkäänsä. Kouluttaja C kertoi myös altistuneensa etälamauttimelle ”altistuspiuhoilla” kerran ja saaneensa neljä altistusta etälamauttimen kosketustoiminnolla. Näistä neljästä kosketuksesta kaksi oli annettu olkavarteen, yksi alaselkään ja yksi reiteen. Kaikki nämä etälamauttimen altistukset oli saatu käyttäjäkoulutuksissa sekä koulutuksissa ulkomailla. Kouluttaja C kertoi joutuneensa käyttämään etälamautinta työtehtävällä kerran nuolet kohdehenkilön selkään laukaisemalla, kun kohdehenkilö oli yrittänyt lyödä toista henkilöä pullolla.

Kouluttaja C:n mielestä altistuminen etälamauttimelle on hyödyllinen siten, että käyttäjä oppii tuntemaan etälamauttimen vaikutusmekanismien. Käyttäjä osaa kouluttaja C:n mukaan suhteuttaa etälamauttimen käytön tarpeellisuuden ja puolustettavuuden käyttötilanteessa ja ymmärtää myös käytön vaikutukset eri olosuhteissa tuntiessaan välineen vaikutusmekanismien. Kouluttaja C:n mukaan vaikutusmekanismien tunteminen voi myös vaikuttaa päätökseen etälamauttimen käytöstä. Kouluttaja C kertoi, että etälamauttimelle altistumisen haittapuoli on se, että keholle tulee hetkellisesti väliä, voimakas ja yksilöllinen kiputila ja lihasten jäykistyminen, joten vaikutuksia on haastava ennustaa. Altistuminen voi siis aiheuttaa lihaskipua ja jäykkyyttä sekä heikotuksen tunteita, mikä voi johtaa altistujan sairauslomalle ja näin ollen myös pois työtehtävistä. Näin on kouluttaja C:n mukaan joskus käynyt.

Kouluttaja C kertoi, että huolellisella valmistelulla ja lämmittelyllä, altistusturvallisuuden ja olosuhteiden huomioimisella ja kohteen terveydentilan varmistamisella minimoidaan mahdolliset jälkioireet. Kouluttaja C:n mukaan altistuksia ei saa antaa sellaiselle henkilölle, joka on toipumisvaiheessa sairaudesta tai on mahdollisesti sairastumassa ja tuntee oireita tai on jokin voimakas pitkäkestoinen rasitus taustalla ennen altistusta. Kouluttaja C:n mukaan kenenkään terveyttä ei saa vaarantaa ja altistuksen pitää olla vapaaehtoinen eikä ketään saa siihen painostaa. Altistukseen on olemassa erilaisia variaatioita, joita voidaan hyödyntää koulutuksellisesti eikä sen tarvitse kestää sitä ”kuuluisaa” viittä sekuntia. Pelkällä

kosketustoiminnollakin saadaan hyvä muistijälki laitteen toiminnasta altistettavalle. Kouluttaja C:n mukaan etälamauttimen käyttäjän altistuminen välineelle ei ole välttämätöntä, mutta se on suositeltavaa, kuten poliisin ylin johto on aikoinaan asiasta linjannut.

6.2 Vastausten yhtäläisyydet ja eroavaisuudet

Kaikki kyselytutkimukseen vastanneet henkilöt olivat työskennelleet yli kymmenen vuotta poliisissa ja lisäksi olivat toimineet myös useita vuosia voimankäytönkouluttajina. Voidaan siis todeta, että tutkimukseen valikoitiin kokeneita voimankäytönkouluttajia. Kouluttaja A oli toiminut voimankäytönkouluttajana kahdeksan vuotta, mikä oli kyselytutkimukseen osallistuneista henkilöistä lyhyin aika. Kouluttaja B oli työskennellyt poliisissa seitsemän vuotta kauemmin kuin kouluttaja A, mutta vuosia voimankäytönkouluttajana hänellä oli kertynyt yli kaksinkertainen määrä kouluttaja A:han verrattuna. Kouluttaja C oli kyselytutkimukseen vastanneista kokenein virkaikänsä ja voimankäytönkouluttajana toimimiensa vuosien perusteella.

Kaikki kyselytutkimukseen osallistuneet voimankäytönkouluttajat olivat altistuneet jollain tapaa etälamauttimelle käyttäjäkoulutuksessa. Kouluttajat A ja C oli molemmat altistettu etälamauttimelle kosketustoiminnolla, nuolet selkään laukaisemalla ja sähköä apuvälineiden avulla selkään johtamalla. Kouluttaja C oli altistettu etälamauttimelle yhteensä seitsemän kertaa, mikä oli kyselytutkimukseen vastanneista eniten. Kouluttaja B:llä taas oli selvästi vähiten kokemusta etälamauttimelle altistumisesta, sillä hänet oli altistettu vain kerran etälamauttimen kosketustoiminnolla.

Kaikki kyselytutkimukseen osallistuneet olivat joutuneet käyttämään etälamautinta työtehtävillä. Kouluttaja A oli käyttänyt etälamautinta työtehtävillä nuolet laukaisemalla sekä kosketustoiminnolla. Kouluttaja B:n kaikki etälamauttimen käyttökerrat työtehtävillä olivat tapahtuneet kosketustoiminnolla, kun taas kouluttaja C oli käyttänyt etälamautinta vain kerran työtehtävällä nuolet kohdehenkilön selkään laukaisemalla. Kaikki kolme voimankäytönkouluttajaa pitivät etälamauttimelle altistumista hyödyllisenä osana käyttäjäkoulutusta siten, että sen avulla käyttäjäkoulutuksiin osallistunut oppii tuntemaan etälamauttimen vaikutusmekanismiin. Toisin sanoen siis altistumisen kautta käyttäjä oppii tietämään, että miltä etälamauttimen vaikutukset tuntuvat. Kaikki kolme kyselytutkimukseen osallistuneista olivat yksimielisiä siitä, että etälamauttimelle

altistuminen voi vaikuttaa päätökseen etälamauttimen käytöstä. Kouluttaja C:n mukaan etälamauttimen vaikutusmekanismiin ja sen myötä käytön tarpeellisuuden ja käytön puolustettavuuden tunteminen voi vaikuttaa päätökseen etälamauttimen käytöstä. Kouluttaja A ja B olivat molemmat sitä mieltä, että kynnyks etälamauttimen käyttöön saattaa nousta, kun tietää itse, että miltä laitteen vaikutukset tuntuvat.

Kaikki voimankäytönkouluttajat pitivät etälamauttimelle altistumisen haittapuolena sitä, että siitä voi aiheutua joissain tapauksissa vammoja. Kouluttajat A ja C kertoivat, että altistumisesta voi aiheutua voimakas selkäkramppi, joka voi johtaa pahimmassa tapauksessa siihen, että altistuja joutuu sairauslomalle. Kouluttaja B taas kertoi, että altistumisessa tapahtunut kaatuminen voi aiheuttaa vammoja. Kouluttajat B ja C olivat kuitenkin molemmat sitä mieltä, että kun altistustilanne järjestetään hyvin, voidaan sillä minimoida aiheutuneet jälkioireet ja vammat. Kouluttaja C otti myös ainoana kyselytutkimukseen osallistuneena esiin sen, että altistusta etälamauttimelle ei saisi ottaa, jos on sairaana tai kroppa on rasittunut. Kouluttajat A ja C eivät pitäneet pakollisena sitä, että etälamauttimen käyttäjä altistuu välineelle jossain vaiheessa työuraa, mutta he pitivät altistumista kuitenkin suositeltavana. Kouluttaja B taas oli sitä mieltä, että kaikkien etälamauttimen käyttäjien tulisi saada vähintään altistus etälamauttimen kosketustoiminnolla jo käyttäjäkoulutuksessa.

Kaikki kolme voimankäytönkouluttajaa vastasivat siis melko yhtäläisesti kyselylomakkeen kysymyksiin. Kaikki kolme toivat esiin samankaltaisia teemoja ja ajatuksia, eikä suuria eroavaisuuksia ollut havaittavissa. Kaikki voimankäytönkouluttajat olivat melko yksimielisiä etälamauttimelle altistumisen hyödyllisyydestä. Tämän lisäksi kahden kyselytutkimukseen osallistuneen, eli kouluttaja A:n ja C:n näkemykset etälamauttimelle altistumisen haittapuolista olivat samanlaiset. Kouluttaja B taas toi esiin eri näkökulman etälamauttimen haittapuoliin liittyen. Kaikki kyselytutkimuksessa esiin tulleet etälamauttimelle altistumiseen liittyvät haittapuolet käsittelivät fyysisiä puolia.

6.3 Tutkimuksen yhteenveto etälamauttimelle altistumisen hyödyistä ja haitoista

Hyödyt

- Etälamauttimelle altistuminen opettaa käyttäjää välineen tuottamista vaikutuksista. Altistumalla etälamauttimen käyttäjä näkee ja tuntee välineen vaikutukset sensoriseen hermostoon sekä motoriseen hermostoon. Altistuminen opettaa siis käyttäjää etälamauttimen vaikutusmekanismista
- Etälamauttimelle altistuminen opettaa arvioimaan etälamauttimen käytön tarpeellisuutta ja puolustettavuutta
- Etälamauttimelle altistuminen opettaa käyttäjää välineen vaikutuksista eri olosuhteissa
- Etälamauttimelle altistuminen ja altistumisen näkeminen opettaa myös käyttäjää laitteen toiminnasta

Haitat

- Etälamauttimelle altistuminen voi joskus aiheuttaa vammoja, kuten lihaskipua, jäykkyyttä ja heikotuksen tunnetta
- Kun käyttäjä altistetaan etälamauttimelle nuolet selkään laukaisemalla, voi kaatumisessa syntyä vammoja
- Kuitenkin, jos altistustilanne järjestetään hyvin ja ennen altistumista suoritetaan huolellinen lihasten lämmittely, voidaan aiheutuneet jälkioireet ja vammat minimoida

7 POHDINTA

Kysymys etälamauttimelle altistumisesta ei ole yksiselitteinen ja etälamauttimelle altistumisen tarpeellisuudesta ja merkityksestä voi olla montaa eri mieltä. Kuten työssä toteutetussa kyselytutkimuksessa tuli esille, jokainen meistä on yksilö, joka kokee etälamauttimelle altistumisen omalla tavallaan, niin fyysisesti, kuin psyykkisestikin. Kyselytutkimuksessa tulikin esille muutamaan otteeseen, että altistumisen tulisi perustua vapaaehtoisuuteen, ainakin joissain määrin.

Kouluttaja C kertoi, että etälamauttimelle altistumisen ei tarvitse kestää koko viiden sekuntin sykliä, vaan jopa sekunti altistumista voi riittää havainnollistamaan käyttäjälle etälamauttimen vaikutuksesta niin paljon, että se opettaa käyttäjää. Tämä korostaa sitä ajatusta, että etälamauttimelle altistamisessa ei ole kyse kiduttamisesta tai altistettavan naurunalaiseksi saattamisesta, vaan kyse on siitä, että käyttäjää koitetaan perehdyttää vaikutusmekanismiin. Altistamisella haetaan siis luultavasti pedagogista vaikutusta etälamauttimen käyttäjään. Ihminen on kognitiivinen olento, joka pystyy luomaan muistijälkiä ja toimimaan niiden perusteella jatkossa. Työn kyselytutkimuksessa tuli myös kattavasti esille kolikon kääntöpuoli eli etälamauttimelle altistumisen haitat. Etälamauttimelle altistumisessa on siis olemassa riskejä, jotka ovat minimoitavissa hyvällä valmistautumisella ja suunnittelulla. Olen kuitenkin jäänyt sellaiseen käsitykseen, että ainakaan nuolien selkään laukaisemisesta ei voi saada sataprosenttisen riskitöntä.

Pitäisikö jokaisen etälamauttimen käyttäjän altistua kyseiselle välineelle joskus työuransa aikana? Tähän kysymykseen ei ole yhtä oikeaa vastausta. Jokainen etälamauttimen käyttäjä saa vastata itse tähän kysymykseen. Jokainen muodostaa itse subjektiivisen käsityksen etälamauttimelle altistumisen tarpeellisuudesta omalla kohdallaan. Voiko etälamauttimelle altistumisesta hyötyä? Jokainen meistä on yksilö, joka ajattelee asioista omalla tavallaan, mutta kyllä, minä uskon, että etälamauttimelle altistumisesta voi olla hyötyä. Se, että kantaa jotain voimankäyttövälinettä vyöllään vaatii sen, että on perehtynyt kyseisen välineen toimintaan ja vaikutuksiin. Se, että on itse omakohtaisesti kokenut etälamauttimen vaikutuksen, voi olla jollekin tehokas oppimistapa etälamauttimen vaikutuksista. Tähänkin kysymykseen löytyy monta näkökantaa, mutta tämä on yksi näkökulma asiasta.

Opinnäytetyön tutkimusosiossa ei huomioitu kyselytutkimukseen osallistuneiden henkilöiden ikää- tai sukupuolta, sillä ne eivät ole tähän kyseiseen tutkimukseen liittyen

relevanttia tietoa. Merkityksellisempiä asioita oli heidän virkaikänsä poliisissa ja voimankäytönkouluttajana toimitut vuodet. Opin todella paljon lisää etälamauttimesta tätä opinnäytetyötä kirjoittaessani. Opinnäytetyön kyselytutkimuksella saatu tutkimustulos vastasi mielestäni hyvin tämän opinnäytetyön tutkimusongelmaan, eli etälamauttimelle altistumisen merkitykseen. Esille tuli laaja näkökulma tutkimusongelmaan liittyen. Kyselytutkimuksen perusteella pystyttiin luomaan vielä lyhyt yhteenveto etälamauttimelle altistumisen hyödyistä ja haitoista. Koen, että laadullinen tutkimus kyselytutkimuksen muodossa oli onnistunut tutkimusmenetelmän valinta tähän tutkimusongelmaan liittyen. Kokonaisuudessaan pidän tutkimusta onnistuneena.

Kritiikkiä annan opinnäytetyölleni hieman siitä, että siinä on käytetty muutamaa toisen käden lähdettä. Tässä opinnäytetyössä hyödynnettiin useaa eri lähdettä, mutta niitä olisi voitu käyttää välillä vielä monipuolisemmin. Esimerkiksi työn kirjallisuuskattauksessa on ajoittain pitkiä kappaleita samasta lähteestä. En koe tätä kuitenkaan täysin negatiivisena asiana, sillä osa kappaleiden aiheista oli sellaisia, että niiden kirjoittamisessa oli vaikea hyödyntää useaa lähdettä.

7.1 Omat kokemukset etälamauttimelle altistumisesta

Sain itse altistuksen etälamauttimelle kosketustoiminnolla Salon poliisiasemalla järjestetyn etälamauttimen käyttäjäkoulutuksen yhteydessä. Altistus suoritettiin siten, että etälamauttimen käyttäjäkoulutusta pitävä voimankäytönkouluttaja antoi minulle kynän käteen ja käski luopua siitä, kun kipu tuntuu sietämättömältä. Otin kynän käteeni ja kouluttaja pisti etälamauttimen kärjen olkapäähäni ja painoi liipaisimesta. Luovuin kynästä ennen viiden sekunnin syklin loppumista. Tämän jälkeen kouluttaja kysyi tuntemuksiani ja kerroin kosketustoiminnon aiheuttaneen hetkellisen kovan paikallisen kivun olkapäähäni. Kipu loppui välittömästi, kun olkapääni ei ollut enää kosketuksissa etälamauttimeen, eikä minulle tullut mitään jälkioireita altistumisesta.

Jo tämä muutaman sekunnin altistuminen kosketustoiminnolla opetti minua sen vaikutusmekanismista. Vaikka kosketustoiminnolle altistuminen aiheutti kovan paikallisen kivun, en silti menettänyt täysin toimintakykyäni. Tämä auttoi minua siis hieman ymmärtämään, että minkälaisessa tilanteessa etälamauttimen kosketustoimintoa tulisi käyttää ja minkälaisia vaikutuksia sen käyttö ylipäättänsä tuottaa kohdehenkilöön. Kosketustoiminto on kuitenkin vain yksi etälamauttimen käyttömuoto, joten opittavaa

etälamauttimen vaikutusmekanismista jäi vielä. Koen kuitenkin, että jo pelkälle etälamauttimen kosketustoiminnolle altistuminen opetti minua enemmän laitteen vaikutusmekanismista ja käytöstä. Etälamauttimen kosketustoiminnolle altistuminen antoi minulle myös näkökulmaa siitä, että minkälaisessa tilanteessa etälamauttimen kosketustoiminnon käyttäminen kohdehenkilöön on ylipäänsä hyödyllistä.

7.2 Ideoita mahdolliseen jatkotutkimukseen liittyen

Tämän opinnäytetyön tutkimus perustui siihen, että kyselytutkimukseen valitut henkilöt olivat voimankäytönkouluttajia, jotka olivat perehtyneet etälamauttimen vaikutuksiin ja toimintaan normaalia konstaapelia enemmän. Hyvä idea jatkotutkimukselle voisikin olla esimerkiksi haastatella satunnaisia etälamauttimen käyttäjiä samaan aiheeseen liittyen. Kokeneet voimankäytönkouluttajat ovat perehtyneet voimankäyttövälineiden toimintaan huomattavasti tarkemmin, kuin iso osa muista poliiseista. Tämä jatkotutkimus voisikin antaa erilaista näkökulmaa etälamauttimelle altistumisen merkitykseen liittyen. Toinen idea jatkotutkimukselle voisi olla se, että tutkittaisiin esimerkiksi kaasusumuttimelle altistumisen merkitystä käyttäjäkoulutuksessa. Onhan OC-sumutin myös Suomen poliisin käyttämä voimankäyttöväline, jonka käyttäminen vaatii käyttäjäkoulutuksen.

LÄHTEET

B. Kuhns Joseph & Knutsson Johannes 2010: Police Use of Force : a global perspective. Santa Barbara, California, ABC-CLIO, LLC.

Davison Neil 2009: 'Non-Lethal' Weapons. Hampshire, PALGRAVE MACMILLAN – Macmillan Publishers Limited.

Eronen, Pasi & Heikkilä, Kaj 2019: Etälamauttimen käyttäjäkoulutus poliisi AMK – opetukseen, Poliisiammattikorkeakoulu, AMK-opinnäytetyö.

Hack, Tapani 2006: Etälamautin hyväksyty virkakäyttöön, Poliisi 2006:1, 4.

Hirsjärvi, Sirkka, Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2002: Tutki ja kirjoita. Vantaa, Tummavuoren kirjapaino Oy.

Janin, Michael L 2004: Shock Treatment, Police 2004:28 (1), 24-28. Luettavissa: <https://www.policemag.com/339123/shock-treatment>. Luettu 5.4.2020.

Koivula, Ulla-Maija, Suihko, Kristiina & Tyrväinen, Jari 1997: Tutkimusmatka tiedon maailmaan: Opas opinnäytteen tekijälle. Tampere, Tehokopiointi Ky Tampere.

Poliisi.fi, Voimakeinojen käyttö. Luettavissa: https://www.poliisi.fi/tietoa_poliisista/voimakeinojen_kaytto. Luettu 10.5.2020.

Poliisilaki (872/2011).

Rikoslaki (19.12.1889/39).

Sisäministeriön asetus poliisin voimakeinoista sekä kulkuneuvon pysäyttämisestä (245/2015).

Surveymonkey.com, Laadullisen tutkimuksen tekeminen. Luettavissa <https://fi.surveymonkey.com/mp/conducting-qualitative-research/>. Luettu 26.5.2020.

Taser X26 user manual 2017. (2017). Yhdysvallat: Axon.

Terenius Markus 2007: Hätävarjelu ja voimakeinojen käyttö. Helsinki, julkaisu.

Luettavissa:

https://oikeus.fi/hovioikeudet/helsinginhovioikeus/material/attachments/oikeus_hovioikeudet_helsinginhovioikeus/julkaisut/painetutjulkaisut/rikosoikeudenuudistuneetyleisetopit2004/NhsrJcYm7/15_Hatavarjelu_ja_voimakeinojen_kaytto_Markus_Terenius.pdf. Luettu 2.5.2020.2020.

Tiainen, Aija 2004: Etälamautin koekäytössä kolmella paikkakunnalla: uusi väline jähmettää lihakset, Poliisi 2004:5, 4.

Valtioneuvoston asetus poliisista (19.12.2013/1080).

Virolainen, Atte & Vesala, Seppo 2009: Sähkölamauttimen aiheuttamat fysiologiset haitat, *Kontrolli* 2009:3, 41-45.

LIITE

Sähköpostitse lähetetty kyselylomake:

Mikä on virkaikäsi poliisina?

Kauanko olet ollut voimankäytönkouluttaja?

Oletko saanut altistuksen etälamauttimille? Jos olet, niin millaisen?

Saitko altistuksen etälamauttimelle sen käyttäjäkoulutuksessa?

Oletko joutunut käyttämään etälamautinta työtehtävällä? Jos olet, niin miten?

Koetko etälamauttimelle altistamisen hyödyllisenä osana välineen käyttäjäkoulutusta? Jos koet, niin miksi?

Voiko etälamauttimen käyttäjä hyötyä altistumisesta jotenkin? Jos voi, niin miten?

Voiko altistuminen vaikuttaa päätökseen etälamauttimen käytöstä? Jos voi, niin miten?

Onko etälamauttimelle altistamisessa/altistumisessa jotain haittapuolia?

Tulisiko jokaisen etälamauttimen käyttäjän altistua välineelle jossain vaiheessa työuraa? Jos tulisi, niin miksi?